

PASTORAL MLADIH I OBITELJSKI PASTORAL*

Primljeno:
1. 5. 2011.

Pregledni
članak

UDK
253-053.6
253-055.5/7

FABIO ATTARD

Via della Pisana, 1111
Cas. post. 18333
00163 Roma-Bravetta, Italija

Sažetak

U prvom dijelu članka autor govori, pozivajući se na tekstove crkvenog učiteljstva, o obitelji koju treba shvatiti i pratiti te o obitelji koja prati. Stoga predlaže pastoral istine, svetosti i milosrđa. U drugome dijelu riječ je o susretištima između pastora mladih i obiteljskog pastora. Sukladno salezijanskoj duhovnosti valja promicati istinu, svetost i milosrđe u duhovnosti svakodnevice, radosti, optimizma, prijateljstva s Gospodinom Isusom, crkvenog zajedništva i odgovornog služenja. Crkveni pastiri i učitelji pozvani su da budu istinski vođe u pastoralnom i duhovnom životu.

Ključne riječi: *pastoral mladih, obiteljski pastoral*

Binom *pastoral mladih i obiteljski pastoral* nije binom koji približava dvije međusobno daleke stvarnosti. Bez velike muke uspijevamo uočiti veliko slaganje između ta dva područja. Međutim, valja podsjetiti da ih u uobičajenim okolnostima često ne stavljamo zajedno. I na razini razmišljanja i na razini djelovanja sve donedavno mostovi su među njima bili rijetki.

U ovom bismo razmišljanju željeli ponuditi nekoliko poticaja za koje se nadamo da će pomoći većem približavanju, a time i ostvarenju uspješnog pastora mladih koji će obiteljima koristiti da sve više budu aktivno uključene onako kako mogu i ondje gdje mogu.

Svoje smo razmišljanje podijelili na dva dijela. U prvome dijelu riječ je o teološkom i pastoralnom razmišljanju o obitelji, kako se ono razvijalo sukladno Drugomu vaticanskom koncilu, s posebnom pozornošću

na konstituciju *Gaudium et Spes* (GS). Uz to razmišljanje ne možemo zanemariti ni osobit doprinos Blaženog Ivana Pavla II. i njegove apostolske pobudnice *Familiaris Consortio*, kao i sveukupnoga njegovog služenja u korist obitelji. U drugome dijelu nastojat ćemo istražiti glavne točke obiteljskog pastora i njihovu podudarnost s jezgrama salezijanske omladinske duhovnosti. Nakon toga ćemo predstaviti nekoliko pastoralnih prijedloga kojima je cilj zbližavanje tih dvaju područja, tj. pastora mladih i obiteljskog pastora.

1. OBILJEŽJA OBITELJI

Uvjereni smo da se valja vratiti na »*Gaudium et spes*« kako bismo se prisjetili te-

* Naslov izvornika: *Pastoral juvenily pastoral familiar*, u: »Misión Joven« 51(2011)414–415, 25–32 i 49.

meljnih i utemeljujućih sastavnica koje nam pomažu da obitelj poimamo na zdrav način. Iako obitelj danas lakše promatramo kao subjekt evangelizacije, ne smijemo zaboraviti da takvo razmišljanje još nije bilo sazrelo prije Drugoga vatikanskog koncila. Taj proces osobito jasno sazrijeva tijekom i nakon Koncila.

Brak i obitelj su prva tema o kojoj se raspravlja u GS nakon prvoga dijela u kojem se opsežno i duboko razmišlja o dostojanstvu ljudske osobe. Brak i obitelj predmnijevaju teme kao što su: kultura, ekonomsko-društveni život, politički život, solidarnost među narodima i mir.

GS opisuje profil obitelji koji nama danas, u njegovu odnosu s pastoralom mladih, ima još mnogo toga reći.

1.1. *Bitan uvjet*

Prije svega, obitelj se ne smatra nekim pasivnim entitetom. Ona nije nešto što treba proučavati ili problem koji valja riješiti. Naprotiv, obitelj se predstavlja kao **bitan uvjet koji promiče i osigurava dobrobit osobe**: »Dobrobit osobe te ljudskog i kršćanskog društva usko je povezana s povoljnim stanjem bračne i obiteljske zajednice« (GS 47). Polazeći od te vrlo pozitivne tvrdnje za sve nas koji smo danas uključeni u pastoral mladih, više je nego nužno sačuvati sljedeće viđenje: obitelj je iskustvo koje je sposobno i pozvano surađivati za dobrobit osobe. Shvaćanje obitelji u toj optici prisiljava nas na viđenje pastoral mladih u širem smislu, pri čemu uključivanje obitelji postaje nužnost.

1.2. *Iskustvo svetosti*

Druga tvrdnja koju nalazimo u GS jest da je **obitelj iskustvo svetosti koje nužno djeluje izmjenično s društvom**. U toj dijalektici živi i mora pronaći svoju snagu. Društveni čimbenik, premda s izazovima

koje uključuje, ne oduzima nego još i povećava vrijednost obitelji. Posljedično tome, osjeća se potreba da se ne napusti ta njezina sveta dimenzija: »Koncil namjerava jasnijim osvjetljavanjem... rasvijetliti i osnažiti kršćane i sve ljude koji se trude da kao svetinju štite i promiču izvorno dostojanstvo ženidbenog staleža« (GS 47).

Iz tih prvih tvrdnji proizlazi viđenje obitelji koja nas u svom sustavnom izmjenjivanju s pastoralom mladih poziva na brižno razlučivanje radi pronalazjenja novih pastoralnih metodologija. Riječ je o metodologijama koje ne samo da nam pomažu cijeniti obitelj po onome što ona jest nego i radi onoga što ona može biti.

1.3. *Poruka svetosti*

Treća točka koju nam nudi GS nalazi se u okruženju svetosti. Vrijednost obitelji u njezinoj društvenoj dijalektici **svima prenosi poruku svetosti**. Svi aktivni čimbenici obitelji uključeni su u iskustvo koje nije samo ljudsko nego i duhovno i mistično. Bogato iskustvo koje doživljavaju oni koji tvore obitelj, ne može se promatrati kao hermetički zatvoreno: to je iskustvo koje treba podijeliti s drugima, iskustvo koje valja i ponuditi drugima.

Čini nam se važnim da ovdje utvrdimo logiku koju nam nudi GS. Obitelj kao uvjet dobrobiti osobe postaje iskustvo svetosti, iskustvo koje treba ustanoviti: »Obitelj će svoja duhovna bogatstva velikodušno dijeliti s drugim obiteljima. Tako će kršćanska obitelj – jer nastaje iz ženidbe, koja je slika i udioništvo u savezu ljubavi Krista i Crkve – svima otkrivati živu prisutnost Spasitelja u svijetu te pravu narav Crkve« (GS 48).

1.4. *Ljudska dimenzija*

GS upotpunjuje sliku ukazujući na **uspješnu ljudsku dimenziju** obiteljskoga iskustva: »Obitelj je svojevrсна škola bogatije

čovječnosti. A da bi ona uzmogla postići puninu svojega života i poslanja, potrebna je dobrohotna razmjena misli i uzajamno savjetovanje supružnikâ, kao i brižljiva suradnja roditelja u odgoju djece« (GS 52).

Kao što se vidi, GS ovdje ne govori o očovječenju samo unutar obiteljskog života. Istinska čovječnost doživljava se iskustveno iznutra samo zato da bi ju se moglo zajednički dijeliti izvana. Obitelj postaje ne samo prostor za članove obitelji nego i ognjište koje hrani i nudi onu vatru i onu svjetlost kojoj se mogu radovati i kojoj se raduju mnogi.

Doista, u GS se jasno i nedvojbeno upućuje na ono što će u svoje doba predstavljati istinsko proljeće obiteljskog pastoralâ: »Različite ustanove, osobito udruge obitelji, neka nastoje podukom i djelom pomagati mladež i same supružnike, u prvom redu one koji su tek sklopili ženidbu, te ih formirati za obiteljski, društveni i apostolski život« (GS 52).

Drugi vatikanski koncil prikazuje nam obitelj u dinamičkom viđenju svetosti, susretu s društvom i misijskom djelovanju. Nije to neko zatvoreno poimanje kod kojega su članovi obitelji pozvani samo na obranu. Riječ je o okviru koji uključuje mistično i misijsko obilježje, uključujući društvenu i očovječujuću dimenziju. Bitno je prihvatiti ta obilježja, koja često zaboravljamo, budući da nedostatak tih temelja može biti uzrokom brojnih opasnih improvizacija, koje kasnije mogu štetiti naporu prema istinski odgojnom i evangelizacijskom pastoralu.

Svoje razmišljanje o obitelji GS zaključuje riječima: »Supružnici, stvoreni na sliku Boga živoga i postavljeni u pravi red osobâ, neka budu jednoga srca, jedne misli i ujedinjeni u uzajamnoj svetosti da, slijedeći Krista, koji je počelo života, postanu po radostima i žrtvama svojega zvanja

i po svojoj vjernoj ljubavi svjedoci onoga otajstva ljubavi koje je Gospodin svojom smrću i svojim uskrsnućem objavio svijetu« (GS 52).

Njihovo svjedočenje je plod, a ujedno i obnovljena snaga za kružni tok koji daje život. Riječ je o svjedočanstvu za koje danas više nego ikada osjećamo potrebu da ga otkrijemo kako bismo učinili pristupačnima ona blaga milosti i sreće za kojima mnogi osjećaju potrebu.

2. OBITELJ KOJU TREBA PRATITI

Na tragu GS imamo jedan drugi osobito važan dokument: apostolsku pobudnicu *Familiaris Consortio* (FC) Blaženog Ivana Pavla II. Ovdje ukratko podsjećamo na važne pojedinosti te pobudnice koju valja čitati u svjetlu prethodnog razmišljanja utemeljenog na GS.

Naravno, postoji kontinuitet koji nije samo kontinuitet teološkog razmišljanja, nego je riječ o vrlo dubokome pastoralnom obogaćenju. Ograničavamo se na kratak komentar četvrtog dijela koji predstavlja obiteljski pastoral: vremena, ustroj, djelatnike i situacije.

Blaženi Ivan Pavao II. nudi dva pokazatelja koji su poput svjetionika za obiteljski pastoral. S obzirom na svrhu koju smo sebi postavili u ovome radu, možemo reći da ti svjetionici osvjetljaju i pastoral mladih.

2.1. Obitelj na prvoj crti

Ukazujući Crkvi na put koji prati kršćansku obitelj, papa piše: »U svjetlu vjere i snagom nade kršćanska obitelj, u zajedništvu s Crkvom, sudjeluje u iskustvu ovozemnog hodočašća prema punoj objavi i ostvarenju kraljevstva Božjega« (FC 65).

To se nije moglo izreći jasnije i izravnije. Obitelj je pozvana biti u prvome redu evangelizacijskog djelovanja Crkve. Obitelj je glavni čimbenik u misijskom djelo-

vanju Crkve. Ona ne samo da prima nego i daje. Rekli bismo da je za nas danas kritična točka, a i nama najbliža opasnost, sljedeće: kako tumačiti to da treba biti »glavni čimbenik«? Pomoću kojeg prijedloga ćemo uspjeti potaknuti obitelj da pronade samu sebe. Drugim riječima, kako primijeniti viđenje koje nam nude *Gaudium et Spes* i *Familiaris Consortio*?

U obiteljskom pastoralu nailazimo na iste izazove na koje smo posljednjih desetljeća nailazili u pastoralu mladih. To su: nedostatna ravnoteža između korjenite snage prenesene, primljene i življene »riječi«, hod koji je nastojao povezati kulturalno i svakodnevno s duhovnim.

2.2. Pastoralno nastojanje Crkve

U toj optici, drugo što nam Pobudnica nudi vrlo je jednostavno: »Potrebno je, stoga, još jednom istaknuti hitnost pastoralnog posredovanja Crkve da dade podršku obitelji. Nužno je činiti sve moguće napore da se pastoral obitelji potvrdi i razvija, posvećujući se uistinu prvenstvenom području rada, s uvjerenjem da evangelizacija u budućnosti velikim dijelom ovisi o kućnoj Crkvi« (FC 65).

Znak za uspješniji i razvijeniji pastoral je izazov s kojim se ne možemo površno i olako sučeliti. Ako se istinsko dobro obitelji sastoji u sposobnosti proširenja i sudionništva dobra koje se živi u radosti i nudi s ljubavlju, izazov nam je da ponudimo istinski postojane puteve.

Pastoralna stvarnost koju žive mnogi od nas kaže nam da obitelj danas traži snagu koja je prati. Mnogi roditelji se osjećaju izgubljenima zbog pomanjkanja uporišnih točaka koje bi im pomogle da se sučele s novim odgojnim izazovima. Postoje mnoga iskustva u župama i školama, u oratorijima i omladinskim centrima, gdje se obitelj koristi ovom dvostrukom pozor-

nošću: s jedne strane sviješću da je obitelj, budući da je crkveni sakrament, praćena u svom duhovnom rastu. Uz tu pozornost, imamo i svjedočanstvo o tome gdje obitelj živi stvarno apostolsko poslanje u Crkvi. Razne biskupije znale su sve ono o čemu smo dosad govorili pretvoriti u katehetske puteve, ali i u misijsko djelovanje, u istinsku i stvarnu dijakoniju. Isto možemo reći i za brojne ustanove koje su znale proširiti pastoralno viđenje obitelji nudeći kružne puteve između obitelji i škole, između obitelji i oratorija. O tim ćemo iskustvima kasnije još nešto reći.

3. OBITELJ KOJA PRATI

Ta dvostruka dimenzija, obitelj kao predmet pastoralne pozornosti, zajedno s obitelji kao pastoralnim djelatnikom, već postoji u razmišljanju Pavla VI. u *Evangelii Nuntiandi* (EN), gdje na upotpunjeni način predstavlja ta dva pokreta. Pavao VI. piše: »Obitelj kao i Crkva mora biti mjesto gdje se evanđelje prenosi i odakle ono zrači« (EN 71). Obitelj kao mjesto na kojemu se prima, ali i prenosi Radosna vijest.

To je isti onaj pravac na koji nailazimo u služenju Blaženog Ivana Pavla II. Obitelj je bila često u njegovim govorima i u njegovom upornom ukazivanju na potrebu nove evangelizacije. Bio je uvjeren, a mi smo danas svjesni koliko je ispravno bilo to njegovo uvjerenje, da »obiteljski pastoral treba, u perspektivi obnovljene evangelizacije, svakako biti jedan od prvotnih zadataka. Ovdje je riječ o dobru i o budućnosti Crkve u Europi ne manje nego o dobru i budućnosti europskoga društva«¹.

Spominjemo samo ovu misao jer je značkovita za cjelokupno služenje Ivana Pavla

¹ *Nova evangelizacija polazeći od obitelji*, govor Ivana Pavla II. na simpoziju Vijeća europskih biskupskih konferencija, 11. listopada 1985.

II. s obzirom na temu obitelji. On je snažno naglašavao ulogu obitelji. Razvoj pastoralna u posljednja tri desetljeća potvrđuje da treba ići upravo tim putem. Osjeća se velika potreba da se prati obitelj. Ohrabrujući je i iznenađujući odgovor brojnih roditelja koji, zahvaljujući brižnijoj pastoralnoj pozornosti, ponovno otkrivaju korijene izgubljene vjere, utjehu prihvaćene vjere koju slijede u radosti vjerskog sudionništva s drugima.

4. OBITELJ I NOVA EVANGELIZACIJA – PRIJEDLOZI

Smjernice *Papinskog vijeća za obitelj* sve više ukazuju na dvostruko zanimanje: s jedne strane veća pastoralna pozornost prema obitelji u vrlo sekulariziranom društvenom okruženju, a s druge strane svijest da se obitelj smatra glavnim čimbenikom u prijeko potrebi evangelizacijskog djelovanja.

Prije nego potanko uđemo u to područje, ukratko bismo htjeli podsjetiti na jednu, po našem mišljenju, važnu pojedinost. Riječ je o osnovnoj težnji prema istom cilju i obiteljskog pastoralna i pastoralna mladih. Vidjet ćemo da je prvotnost koju uočavamo u obiteljskom pastoralu istovjetna onoj na području pastoralna mladih.

Podsjećamo na to iz dva razloga: prije svega stoga što se ne smije zaboraviti da je korijen pastoralnog izazova istovjetan. Istina je da su prijedlozi različiti, ali samo u mjeri u kojoj koračamo s osobama u različitim životnim stanjima. Ostaje međutim ista želja i glad za transcendentnim hodom, kao što je jednako traženje onoga što može imati životno značenje. Drugi je razlog da se izbjegne opasnost od toga da se pobrkaju različite pastoralne prijedloge s temeljnim sadržajem, koji uvijek ostaje isti, a to je susret s osobom Isusa Krista, njega koji je Radosna vijest.

Veliki pravci obiteljskog pastoralna kreću se oko istine, svetosti i milosrđa. Oni su odličan temelj za obiteljski pastoral. Ta tri stožera mogu ponuditi puteve koji s jedne strane sadrže sveukupnost prijedloga vjere, a s druge su dovoljno fleksibilni da omoguću susret s osobama ondje gdje one žive, ondje gdje te iste osobe traže da ih se susretne.²

Ako smo uvjereni da se snaga evangelizacije temelji na izjarivanju prisutnosti Krista Spasitelja, snazi Isusa Krista koji ljude privlači k sebi, tada unutar tog okvira obitelj nalazi svoje pravo mjesto.

Evangelije, budući da je po svojoj naravi prijedlog, zahtijeva da bude utjelovljeno u hodu osoba, da im bude ponuđeno uz puno poštovanje njihove povijesti, ali i uz puno poštovanje njihove žeđi i gladi. Tu nije toliko riječ o modelu pastoralne vertikalnosti, koliko o tome da budemo bliski i da budemo hodočasnici u obitelji.

U logici slušanja i sudionništva, evanđelje se ne prevodi kao kakav sadržaj koji treba usvojiti, nego kao prijedlog koji treba slušati. Za one koji ga prihvaćaju, evanđelje postaje ponuda: »Za evangelizaciju nije dostatno pisano evanđelje; potrebno je življeno evanđelje (Nije dostatna pisana glazbena partitura, rekao bi Sv. Franjo Saleški, potrebni su i zvuk i pjesma). Nije dostatna objektivna svetost sakramenata; potrebna je i subjektivna svetost svetaca... Nije riječ samo o primjeru dobrih kršćana nego i o crkvenoj sakramentalnosti; ne samo o dobroj uporabi ljudske slobode nego i o prihvaćanju božanske milosti; ne samo o kršćanskoj ljubavi nego i o ljubavi Krista kojega se prihvaća, nosi i očituje svima.«³

² Usp. riječi kardinala Ennia Antonellia prigodom njegovog uvoda u Međunarodni kongres koji je od 25. do 27. studenoga 2010. održan u Rimu na temu *Kršćanska obitelj, subjekt evangelizacije*.

³ *Isto*.

Prva temeljna sastavnica je istina. Ovdje ne govorimo o ideološkoj istini koju valja memorirati, nego o istini koja postaje riječ, *logos* – razum koji prosvjetljuje, svjetlo koje pomaže na putu. »Pastoral istine« je navještaj koji nudi smisao, vrednotu i ljepotu. Poziva nas da promatramo ljudsku stvarnost, cijeneći je u svjetlu riječi. Nije to apstraktna istina koju se hladno prima, nego istina u kojoj čovjek vidi svoju vlastitu povijest, s njezinim potencijalima i velikim mogućnostima.

Druga temeljna sastavnica, svetost, čvrsto je povezana s istinom. Formiranje istinskih kršćana, potpora obiteljima postojane duhovnosti, širenje sjedinjenih i živih crkvenih skupina i zajednica, koje dopuštaju da ih snažan utjecaj evanđelja animira i vodi, kvalitativno mijenjaju život osoba. Nastojanje u pogledu vlastitoga ljudskog i duhovnog rasta otvara osobu i njevu povijest za onaj kontakt s Kristom i njegovom Crkvom koji postaje pozitivno iskustvo usvojeno kao put prema visokim ciljevima.

To otkriće istine koja postaje iskustvo svetosti »prirodno« vodi prema trećoj sastavnici, a to je pastoral milosrđa. Nastojanje na nekom području pomoću osobnoga svjedočenja postaje prirodni izlaz te prihvaćene i usvojene istine. Tako istina postaje unutarnja snaga osobe.

Kršćanska vjera – *lex credendi* – vodi prema dovršenju svog odnosa s Isusom – *lex orandi* – pomoću evanđeoski življenog života s braćom i sestrama – *lex vivendi*. Zlatno pravilo, koje su crkveni oci tako prevodili, danas vrijedi više nego ikad. Biti Kristovi sljedbenici znači živjeti mistiku u običnoj kršćanskoj stvarnosti. Sve ono što sačinjava društveni život, postaje prostor vjernikova djelovanja – divljenje lijepomu, kulturalna dimenzija, dijalog i suradnja u društveno-političkoj stvarnosti, pitanje sve

većeg siromaštva u sve naprednijem društvu, odgojno i pastoralno okruženje.

5. PASTORAL MLADIH I OBITELJSKI PASTORAL

Ovdje se s pravom dobiva osjećaj da smo premalo govorili o pastoralu mladih. To međutim nije nedostatak, nego izbor.

Uvjereni smo da ne možemo govoriti o podudarnosti između te dvije stvarnosti bez dobra i temeljita shvaćanja obitelji, do kojeg se došlo posljednjih desetljeća. Jednako smo tako uvjereni kako valja priznati da mnogi djelatnici na području pastoral mladih, iako njega dobro shvaćaju, ne poznaju i ne shvaćaju uvijek dobro i obiteljsku stvarnost. Ovdje smo se ograničili na teološko i pastoralno razmišljanje. Nedostaje nam prostora za sociološko i kulturalno razmišljanje. Uvjereni smo da, želimo li u potpunosti otkriti podudarnost pastoral mladih i obiteljskog pastoral, ne možemo zanemariti takvo široko tumačenje obitelji.

Kako bi se stvorila podudarnost između obitelji i mladih, željeli bismo protumačiti tri upravo spomenute sastavnice – istinu, svetost i milosrđe – u svjetlu onoga što zovemo salezijanska omladinska duhovnost.

Dobro nam je poznato pet temeljnih jezgri koje nam nudi 23. opći sabor. To su: duhovnost svakodnevice, duhovnost radosti i optimizma, duhovnost prijateljavanja s Gospodinom Isusom, duhovnost crkvenog zajedništva i duhovnost odgovornog služenja.⁴

Proučimo li dobro tih pet jezgri, uočavamo vrlo jasnu podudarnost između njih i triju sastavnica obiteljskog pastoral. Podsjećamo na tu podudarnost, jer se ovdje, kao što smo već prije spomenuli, nalazimo

⁴ Usp. *Odgajati mlade u vjeri. Dokumenti 23. općeg sabora Družbe Sv. Franje Saleškog*, KSC, Zagreb, 1992.

u situaciji u kojoj se ne mijenja toliko ponuda, koliko sama metodologija. Izazov pastoralne metodologije nije indiferentan, jer je metodologija ljudsko sredstvo pomoću kojega započinju određeni procesi.

»Svakodnevnica« u pastoralu mladih nije samo »svakodnevnica«. To je stvarnost koja skriva klice duhovnosti. Istina je skrivena u povijesti brojnih osoba. Mi, odgajatelji/ce trebamo je znati uočiti te ponuditi prostore i puteve koji se podudaraju sa svakodnevicom, s njezinim nadama i tjeskobama, s njezinim radostima i bolima.

Radost i optimizam salezijanaca nisu prolazna stanja: to su duhovne dimenzije koje, dok se nadahnjuju na osobi Isusa – istini, vode prema Njemu – svetosti. To je ujedno i treća jezgra salezijanske omladinske duhovnosti. Susret s Kristom je »prirodni« put duše koja od traženja smisla stvara od svoga života istinski put. Posljednje dvije jezgre, crkvena zajednica i odgovorno služenje, podudaraju se s trećim stupom obiteljskog pastoralna – pastoralom milosrđa. Onaj tko susreće Gospodina ne može drugačije nego da taj susret podijeli s drugima!

Ovo kratko razmišljanje nudimo kako bismo potvrdili vrlo jasnu svrhu, koju smo već spomenuli. Postoji naime mnogo veća podudarnost između dviju pastoralnih stvarnosti, mladenačke i obiteljske, negoli smo toga svjesni. Riječ je o susretu osoba ondje gdje se one nalaze, o osluškivanju njihove žeđi i gladi, o praćenju tih osoba u potrazi za Onim koji je život i istina. U tom susretu sazrijevaju one odluke i kreće se onim misijskim putevima, djelima milosrđa, koji sve iznenađuju. Takav put valja ponuditi i u dvama područjima pastoralna.

Sve to potiče nas koji radimo u pastoralu mladih da se zapitamo: kakav je naš odnos prema obitelji u našem pastoralnom djelovanju?

Don Egidije Viganò u svojoj pobudnici *U Godini obitelji* piše: »Iskreno mislim da smo svi uvjereni u ovaj naš evanđeoski odnos s obiteljima. Problem se danas sastoji u zahtjevima nove evangelizacije koja na prvo mjesto stavlja upravo pastoralnu skrb za obitelj. Posebno pozorno moramo ponovno razmotriti ovo područje zalaganja koje se životno tiče naših odgojnih aktivnosti, skrbi za laike u našim udruženjima i suradnje na prvotnim pastoralnim potrebama mjesne Crkve.«⁵

Don Viganòova misao vrlo jasno odražava ondašnju skrb koja ukazuje na pozornost koja je sve više usmjerena prema obitelji. On ukazuje na neke pravce, s obzirom na udruženja i angažirane laike. Ti su pravci nesumnjivo aktualni i danas. Danas smo svjesni kako se ta zadaća proširuje, što je plod pastoralnog razlučivanja koje nas otvara za nove pastoralne mogućnosti.

6. PASTORALNA ISKUSTVA

Na raznim stranama u Crkvi i u našoj Družbi svjedočimo mnogim vrlo kreativnim iskustvima za obitelj u okviru pastoralna mladih. U raznolikosti pastoralnog prijedloga uvijek postoje temeljni podudarni pravci. Međutim, kao što smo to već naglasili, govor pastoralne metodologije danas je više nego ikad aktualan jer ukazuje na pastoralnu skrb koja u središte stavlja osobe – njihovu povijest, njihovu situaciju i njihovo traženje.

Krenemo li od škole, uočavamo dva vrlo velika i osobito zanimljiva razvojna pravca. Prvi se obistinjuje u odgojno-pastoralnoj zajednici. Iskustvo nam potvrđuje da je rezultat uključivanja suodgovornih laika i salezijanaca u školi pridonio cjelovitu rastu. S jedne strane pozornost prema stručnoj i odgojnoj dimenziji valja prouča-

⁵ ACG 349, Rim, 10. lipnja 1994.

vati i predlagati u području karizmatiskog i duhovnog produblivanja. Povijest osoba vrednuje se u svojoj cjelovitosti. Podudarnost ljudskoga i profesionalnoga prosvjetljuje se duhovnim i karizmatiskim.

U nekim provincijama prijedlog formiranja za salezijanski duh, bilo suodgovornih laika bilo roditelja, otvara put koji istražuje vlastitu vjeru i vlastiti život, ali postavlja i pitanje o potrebi vjere koja mora biti suodgovorna. Poznato je da u nekim našim ustanovama postoje osobe u čijim je srcima susret sa salezijanskim duhom pokrenuo proces traženja i pitanja o smislu. Salezijanska zajednica, kao animacijska jezgra, pozvana je uočiti te klice, poslušati tihi krik tolikih laika koji koračaju zajedno s nama.

Uz tu se novu granicu, koju, uvjereni smo, valja još više njegovati, sve više šire iskustva roditelja naše djece u brojnim školama. U mnogim prigodama istinita je tvrdnja da je zajedno s djevojkom odnosno mladićem koji pohađaju našu školu uključena njihova sveukupna obitelj. Takva iskustva poprimaju različite oblike. Postoje škole koje nude odgojno-obrazovne tečajeve za roditelje naših učenika. To iskustvo pokazuje da škola nije samo akademski prostor za učenike nego i uporišni odgojno-obrazovni i pedagoški prostor za cijelu obitelj. U nekim je školama prihvaćeno iskustvo mjesečne razmjene Božje riječi s trenucima razmišljanja, slušanja i razmjene mišljenja. To su iskustva *lectio divina* koja ondje gdje su, ne bez otpora, predložena, stvaraju nove prostore i osobito su cijenjena. U nekim je školama u odgojno-obrazovne zajednice uključena i skupina roditelja koja potpomaže školu raznim društvenim i religioznim aktivnostima.

Ondje gdje se ostvaruju takva iskustva, prvo što se zamjećuje jest da salezijanska zajednica i svi oni koji u tome sudjeluju nude sliku škole koja je dom za cijelu obitelj.

Doista, cijela obitelj tu pronalazi prostor za sebe i osjeća se da ju se ozbiljno i izbliza podržava.

Bilo bi zanimljivo uskladiti takva iskustva s društvenim zahtjevima i pravilima, ili zato da se dobro upozna ono što se već događa, ali još više radi osobitog dobra koje se može pokrenuti pomoću malih, ali temeljitih i jasno usmjerenih prijedloga.

Hod koji se ostvaruje u školama na raznim drugim mjestima u svijetu možemo vidjeti i u omladinskim centrima i oratorijima. I ondje također možemo vidjeti kako iskustvo suradnje roditelja s animatoricama i animatorima u odgojno-pastoralnoj zajednici daje vrhunske rezultate. Oratorij i omladinski centar postaju prostor u kojemu svi imaju mogućnost biti aktivno osobno uključeni, pronaći podršku za kojom danas osjećaju osobitu potrebu.

Uz ta iskustva, valja podsjetiti i na sveukupno područje rada salezijanaca suradnika. Radosni smo što se na mnogim stranama svijeta taj poziv vrlo ozbiljno prihvaća. Poželjno je da ga se predloži i brojnim novim roditeljima koji, ulaskom njihove djece u naše škole ili oratorije, otkrivaju salezijansko iskustvo. Zadaća je nas, odgajateljica i odgajatelja, da uočimo traženje smisla koje je ponajčešće skriveno, a mnogi ga nose u dubini svoga srca. Valjalo bi ih pozvati da prihvate pomoć zdrava i sretna okruženja kakvo može i treba biti naša ustanova.

7. ZAKLJUČAK

Željeli bismo ovo razmišljanje zaključiti stavljajući ga u mnogo širi crkveni okvir. U svom javnom predavanju o *Europi u krizi kulturalâ*,⁶ tadašnji kardinal Joseph Ratzinger

⁶ Javno predavanje koje je održao 1. travnja 2005. uvečer u Samostanu Sv. Skolastike u Subiacu, prigodom primanja nagrade Sv. Benedikta »za promicanje života i obitelji u Europi«. Svi navodi koji slijede preuzeti su iz tog predavanja.

zinger ovako komentira doba u kojemu živimo s njegovim dostignućima ali i s njegovim tjeskobama i traženjima: »Živimo u trenutku velikih opasnosti i velikih mogućnosti za čovjeka i za svijet. To je trenutak koji predstavlja i veliku odgovornost sviju nas... Sigurnost, koja nam je potrebna kao pretpostavka naše slobode i našega dostojanstva, ne može biti krajnji rezultat tehničkog sustava kontrole, nego može proizaći jedino iz čovjekove moralne snage: ondje gdje nje nema ili je nedostatna, čovjekova će se moć sve više pretvarati u razornu moć.«

Takvom procjenom doba, ali i duboke težnje ljudske osobe, kardinal Ratzinger razmišlja o odgovornosti koju mi, Kristovi sljedbenici, imamo u ovom povijesnom trenutku, u razdoblju koje je obilježeno agresivnim nastojanjem da se »izgradi ljudska zajednica bez Boga«.

Na kraju, nakon dubokog razmišljanja o utjecaju prosvjetiteljstva na današnje poimanje osobe i na njezinu slobodu, Ratzinger svoje javno predavanje završava ukazujući na lik Sv. Benedikta i na izazove koje mu je postavljalo njegovo doba. Autor predstavlja Sv. Benedikta kao osobu koja je bila potpuno svjesna izazova svoga doba te je znala ponuditi iskustvo koje ne samo da je imalo izvanredan pravac, nego ponajprije čvrste temelje: »Potrebni su nam ljudi pogleda upravljena izravno prema Bogu, od koga uče istinsku čovječnost. Potrebni su nam ljudi čiji je razum prosvjetljen Božjim svjetlom, ljudi kojima Bog otvara srce tako da njihov razum može govoriti razumu drugih ljudi, a njihovo se srce može otvoriti srcu drugih ljudi. Jedino po ljudima koje je Bog dirnuo, Bog se

može vratiti među ljude. Potrebni su nam ljudi poput Benedikta iz Nursije koji se, u doba rastresenosti i dekadencije, izdvojio u krajnju osamljenost, uspjevši, nakon svih čišćenja koja je morao pretrpjeti, ponovno izaći u javnost, vratiti se i utemeljiti Montecassino, grad na gori koji je, unatoč tolikim razaranjima, okupio snage pomoću kojih je oblikovao novi svijet.«

Zaključivanje ovog članka upravo ovim navodom od temeljne je važnosti. Naslov koji nam je bio predložen s jedne se strane odnosi na izuzetno velik pastoralni izazov: štoviše, govori o podudarnosti dvaju izazova. S druge strane, međutim, sakriva vrlo složenu i vrlo realnu opasnost. Ta je opasnost u podudarnosti između pastora mladih i obiteljskog pastora koje možemo shvatiti jedino na teorijskoj i praktičnoj razini. Ostanemo li nepomični na te dvije razine, sigurni smo da ćemo promašiti cilj, tj. nećemo uspjeti dati istinske odgovore koji duboko i dugotrajno utječu na povijest osoba. Nisu dovoljni čitanje i prijedlog koji se temelje samo na teoriji i na njezinu praktičnom učinku.

Valja žurno ponuditi puteve, nužno je predlagati iskustva koja sazrijevaju u svjetlu Božje prisutnosti. Potrebni su nam pastiri i odgajatelji koji dopuštaju da im razum bude obuzet ljubavlju i stvarnom Isusovom prisutnošću u njihovu životu. Bog se vraća osobama, Bog se vraća u obitelji, u mjeri u kojoj postoje pastiri i odgajatelji koji dopuštaju da ih dotakne Bog, njegova riječ i njegovo otajstvo koje je u euharistiji. O snaženi snagom toga mističnog iskustva, možemo uistinu biti proroci koji naviještaju Radosnu vijest, koji prate mlade, roditelje i obitelji u njihovu traženju značenja.